

lés hogyan szakadhat el attól a fajta "nyugati" racionalitástól, amely ezoterikus tételek megtanításával kívánja átörököteni az e térségben honos erkölcsiséget, magatartási és viselkedési kultúrát. Az elszakadás, a paradigmaváltás égető szükséglet, mivel az átörökítés, a mintaközvetítés racionális technikái rendre sikertelennek bizonyulnak, s a társadalom morális állapota, viselkedéskultúrája egyre mélyebbre zuhan. Peseschkian képzeletet, érzelmeket, intuíciót megmozgató keleti történetei talán egy hatékonyabb alternatíva kimunkálása felé vihetnek bennünket.

Nossarat Peseschkjan: A tudós meg a tevehajcsár
(Helikon Kiadó Bp., 1991. 237. o. 190.- Ft.)

SCHÜTTLER TAMÁS

Romániai magyar oktatás az 1990/1991-es tanévben

1985–89 között offenzíva indult a magyar oktatás felszámolására. Ezekben az években szüntették meg nagymúltú, önálló líceumainkat, felváltották a magyar igazgatók javát és minimálisra apasztották a magyar főiskolások, egyetemisták számát.

Kétségtelen, hogy az oktatási rendszerünket ért támadás az egész romániai értelmiség elleni támadás egy fontos része. Következményeit az egész ország megsínylette.

Mindezek után nyilvánvalóan nagy reményekkel fogadta a romániai magyarság az 1989. decemberi eseményeket. A változást követő eufórikus hangulatban, amikor a társadalom minden rétege lázas sietséggel látott neki a sérelmek orvoslásának, megpróbáltuk mi is iskoláinkat visszaállítani sok évtizedes vagy évszázados hagyományaiknak megfelelő állapotukba. E törekvéseink során ütköztünk először a román társadalom érteitlenkedésébe. A meg nem értés rövidesen idegenkedéssé majd ellenségeskedéssé fajult. Utóbb, számtalanszor szemünkre vetették, hogy a forradalom utáni napokban, a sietséggel rontottunk el mindent. Szép lassan, a türelméről ismert román társadalom, minden gondunkat megoldotta volna. Mi azonban türelmetlenségünkkel megfélemlítettük, elriasztottuk a román társadalmat.

Sajnos, az utóbbi hónapok tapasztalatai igazolják az akkori sietséget. Abból, amit 1990. januárjában, februárjában elértünk, az elmúlt év során elveszítettünk egyet-mást, de hozzátennünk semmit sem sikerült. Figyelembe véve a Parlamentben és a román hatalmi körökben uralkodó hangulatot, az alkotmány tézisei és az oktatási törvénykezés irányvonalait, pozitív változásokra az oktatás terén nem számíthatunk. Ezért tűnt fontosnak az 1990/1991-es iskolai év adatait minél pontosabban, hitelesebben rögzíteni és közzétenni. Ennek érdekében, még tavaly októberben, az RMDSZ Tanügyi Bizottsága kezdeményezte a magyar oktatási hálózat adatainak begyűjtését, számítógépes tárolását illetve feldolgozását. Ez a folyamat lassú és nehézkes volt és valójában mind a mai napig nem mondhatjuk el, hogy befejeződött. Célunk nem a Tanügyminisztérium adatainak a reprodukálása volt, hanem egy annál sokkal megbízhatóbb, pontosabb adatbázis kiépítése. Sajnos nem mindenhol értették meg a helyi RMDSZ-szervek

e munka fontosságát (kiváló példa erre Kovászna megye). Más megyék szervezési nehézségek miatt tudták csak kinnal-keservvel begyűjteni az adatok egy részét (Kolozs megye). A marosvásárhelyi Kongresszusra végül is összeállt a romániai magyar iskola-hálózat mintegy 90%-át hitelesen dokumentáló adatbank. Ebből közöljük most a leglényegesebbeket, felkérve mindazokat, akiknek tudomásuk van nem közölt adatokról, járuljanak hozzá adattárunk kiegészítéséhez, az esetleges hibák helyreigazításához.

Az 1990/1991-es iskolai évben 227.997 magyar gyermek tanul anyanyelvén, 1161 önálló és 962 vegyes tannyelvű oktatási intézményben. Az oktatás-nevelés korántsem könnyű feladatát 9626 szakképzett és 3458 szakképesítés nélküli tanerő látja el. A tanárok, tanulók és az oktatási intézmények megyék szerinti eloszlását a következő táblázat mutatja:

Sor- szám	Megye	Tanerők		Tanulók			Oktatási egységek		Románul tanul	
		Szakkép- zett	Szakkép- zetlen	Óvoda	I-IV.	V-VIII.	IX-XII.	önálló		vegyes
1.	Arad	185	52	903	1194	1304	715	29	41	-
2.	Bákó	-	-	-	141	51	-	-	-	-
3.	Beszterce	117	46	554	629	598	147	18	29	248
4.	Bihar	738	272	3900	7179	8410	4205	87	113	2327
5.	Brassó	253	82	1034	1787	2194	974	10	57	619
6.	Bukarest	18	-	62	50	59	51	1	1	-
7.	Fehér	100	45	476	839	760	442	5	26	1685
8.	Hargita	2832	863	12626	17713	19440	10174	471	66	3352
9.	Hunyad	74	15	340	517	715	151	1	25	-
10.	Kolozs	546	112	3319	4985	5822	2828	32	72	-
11.	Kovászna	1951	749	8618	10210	10800	7766	223	87	1200
12.	Maros	1289	675	4430	12827	14309	6606	204	261	-
13.	Máramaros	62	10	226	673	225	113	-	10	-
14.	Szatmár	847	270	6400	6091	6743	2624	30	65	3956
15.	Szeben	41	12	365	392	379	347	1	9	-
16.	Szilágy	452	183	515	3031	3240	1387	36	69	1274
17.	Temes	121	72	660	750	784	475	13	31	6351
Összesen:		9626	3458	44429	68867	75696	39005	1161	962	

1. táblázat: A magyar oktatás Romániában 1990/1991.

A következő táblázat a szakképzett és a szakképesítés nélküli tanerők kimutatását tartalmazza, szakok szerint.

Sorszám	Pedagógus szak	Összesen	Szakképzett	Szakképzetlen
1.	Óvónő	2036	1081	955
2.	Tanító	3279	2245	1034
3.	Tanár	7769	6300	1469
1.	Magyar nyelv és irod.	1009	872	137
2.	Román nyelv és irod.	836	654	182
3.	Idegen nyelv	730	537	193
4.	Matematika	1171	1060	111
5.	Fizika	760	692	68
6.	Kémia	434	413	21
7.	Biológia	646	461	185
8.	Történelem	606	413	193
9.	Földrajz	349	259	90
10.	Pszichológia	35	28	7
11.	Filozófia	9	9	-
12.	Testnevelés	731	602	129
13.	Zene	298	217	81
14.	Rajz	148	94	54
Összesen:		13084	9626	3458

2. táblázat: Tanügyi káderek a romániai magyar oktatásban 1990/1991.

Sorszám	Egyetemi szak	Magyar diákok	
		I. Évben	Összesen
1.	Matematika/inform.	105	223
2.	Fizika	42	97
3.	Kémia	51	246
4.	Biológia	9	23
5.	Földrajz	7	26
6.	Geológia	14	38
7.	Filozófia	2	8
8.	Történelem	2	3
9.	Szociológia	1	1
10.	Pszichológia	4	4
11.	Pedagógia	2	2
12.	Defektológia	1	1
13.	Filológia	92	151
14.	Jog	6	14
15.	Közgazdasági	43	76
Összesen:		381	913

3. táblázat: A kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen tanuló magyar diákok szakonkénti eloszlása.

A két utóbbi táblázatból kitűnik, melyek azok a tanári szakok, amelyekben a legnagyobb a hiány és távlatilag sincs meg az esély a hiányok pótlására. A fentieket különösen azoknak a figyelmébe ajánlom, akik a következő években szándékoznak tanári pályára lépni, egyetemre felvételizni.

Ami a líceumi beiskolázást illeti, az átlagot tekintve megközelítjük az országos szintet. Az elmúlt év egyik legfontosabb lépése a pedagógiai líceumokban megvalósított magas beiskolázási szám (566 elsőévesünk van), amit ha sikerül még két-három évfolyamon át teljesítenünk, akkor rövid távon megszüntethetjük az óvónő- és tanító hiányt. Ugyanakkor, elfogadhatatlan számunkra, hogy alapvetően fontos iskolatípusokban nagyon csekély számban, vagy egyáltalán nem sikerült líceumi osztályokat létrehozni. Ezek közül meg kell említenünk a kereskedelmi (1,8%), mezőgazdasági (3,5%), informatika (3,7%), egészségügyi (5,4%) stb. szakokat. A középfokú oktatás másik nagy hiányossága a szakmai, technológiai tantárgyak anyanyelvi oktatásának megtagadása. A Tanügyminisztérium illetékesei nem akarják megérteni, hogy a szaknyelv az anyanyelv szerves része. Társadalmi érdek a szakma minél alaposabb elsajátítása, ami anyanyelven magasabb fokon biztosítható.

A tények azt bizonyítják, hogy a tanügyi törvényhozásban főszerepet játszó egyének ugyanazok, akik az elmúlt években a magyar oktatás felszámolásán buzgólkodtak. Másként nem magyarázhatom azt, hogy a mai szétzilált gazdasági-társadalmi helyzetben, amikor a társadalom egészének az összefogására volna szükség, felelős beosztású hivatalnokok azon ügyködnek, hogy milyen újabb és újabb jogoktól foszsanak meg egy hazai kisebbséget. A romániai magyarság a román társadalom (nem elhanyagolható) szerves része, amely jelentős szerephez juthatna a romániai gazdasági életben – ha engednék kibontakozni.

BÍRÓ ISTVÁN

Az aquincumi csata - egyenlőtlen erőviszonyokkal

A játékipacot drága és haszontalan játékok özönlik el. A hasznosabbak még drágábbak, jaj annak, aki LEGO-vásárlásra adja a fejét. A fantasztikus akciófilmek csodakatonái apránként falják a szülők, nagyszülők pénzét – ezeket lehet gyűjteni, lehet pazar gyerekzobavitrint berendezni belőlük (igaziból löni velük, szerencsére, nem). A csodakatonák egy dolgot nem tudnak: kultúrához, az emberiség kulturális örökségéhez csatolni az ifjú játszótársakat. E játékok nem modellezik az emberiséget, az emberi lényegyet, vagy csak igen szűk körébe vezetik be a velük manipuláló gyerekembereket. Viszont kapások, kelendőek, már csomagolásuk is ezt kiáltja: én vagyok a fejlett, a modern világ!

Két szerény külsejű, nehezen megszerezhető játékszerről írok, mindkettőt jobb sorsra tartom érdemesnek.

Győry Hedvig munkáját a budapesti Szépművészeti Múzeumban vásároltam 60,- forintért. Kifestőkönyv az óegyiptomi korszakból. Az ötlet egyszerű. Talán túlon túl is az